

UKEN SOM GIKK. (20. - 27. mars).

De ukrainske armeers mars-offensiv har utviklet seg til å bli russernes mest oppsiktsvekkende seir i denne krig, ved siden av Stalingrad, og det resolute støt som marskalk Konjovs armegruppe i centrum har ført tvers gjennom Besarabia og inn i det egentlige Romania, har satt hele Sørøsteuropa i gynnning. For første gang har russernes militære triumfer umiddelbart forplantet seg til det politiske område i og med tyskeres militære besettelse av Ungarn. Dette drastisk skritt er et mål for hvor labil situasjonen er blitt hos Tysklands vasaller og for hvor nær den russiske arme er kommet "festningen Europas" vitale deler.

ØSTFRONTEN. Allerede i forrige uke kunne man karakteriserer de russiske resultater i slaget om Bug som en militær seir av første rangorden. Nå kan man betegne denne operasjon som antagelig en av de avgjørende i denne krig, et virkelig vendepunkt. Det har utviklet seg til en ren katastrofe for hele den tyske sørfront, et sammenbrudd som strategisk sett stiller selv Stalingrad i skyggen. Med eksempelløs kraft har russerne trykket inn en frontlinje på over 1000 km., og de tyske tropper blir under enorme tap kastet tilbake i vill uorden. For første gang i denne krig har den tyske ledelse fullstendig mistet herredømmet over situasjonen under frontal strid over en virkelig bettdelig sektor. Noe tilsvarende har faktisk ikke skjedd siden tyskernes stormløp på vestfronten sommeren 1940, offensiven som endte med Dunkerque og Frankrikes kapitulasjon. Det er ikke lengre tale om noen enhetlig overledelse og noen samlet motstand. Det har ikke kunnet dannes noen ny front selv ved de tre elver - Bug, Dnjestr, Pruth - som russerne har forsert på tre uker. Hele "Heeresgruppe Sud" er sprengt, formasjoner på flere divisjoners styrker er omringet og tilintetgjort, andre er revet opp og desimert. Enorme mengder av både tungt og lett materiell er etterlatt, artilleri, biler, feltkjøkkener, et sted 2 jernbanetog med nye tanks, et annet sted et bensinlager på 12 000 fat osv. Ved de få brukbare elveoverganger hopper de tyske kolonner seg opp og blir utsatt for kontinuerlige angrep fra det russiske luftvåpens side, og menneskene drukner i massevis. Retretten forgår så fort og så planløst at tyskerne ikke en gang får ødelagt pongtongbryene bak seg, slik at russerne kan bruke dem! Den nyoppsatte tyske 6. arme, Stalingradarmeen, er knust på ny: 10 divisjoner er tilintetgjort, 11 revet fullstendig opp og sterkt desimert, de resterende fire er ennå noenlunde kampdyktige. Under kampene ved Parnopol-Proskurov falt 20 000 tyskere og flere tusen ble tatt til fange. Slik strømmer rapportene inn fra alle forntavsnitt.

Søndag den 19. nådde russerne under Konjev på bred front Dnjestr, inn-tok Jampol og satte over elva i en bredde av 50 km. (senere etter hvert utvidet til 150 km.). Mandag falt Mogilev Podolski og Soroca, og to rumenske divisjoner som skulle dekke den tyske retretten, ble revet overende. Onsdag var russerne trengt inn 40 km. i Besarabia, torsdag avskar de jernbanen mellom Cernauti og Balti, søndag sto de bare 12 km. fra grensen til det egentlige Romania og hadde tatt Balti. Mandag 27. mars meldte særskilte dagsordre at russerne sto ved Pruth over en 85 km. bred front og var i ferd med å gå over elva. De mest fremskutte avdelinger truet allerede på et par kms avstand jernbaneknutepunktet Iasi vest for Pruth.

Samtidig med dette stormløp i sentrum hadde russerne vunnet avgjørende seire på begge fløyene. Søndag den 19. falt det viktige jernbaneknutepunkt Sjmerinka, dagen etter Vinnitsa og Kremenjetsj (40 km. sør for Dubno). Torsdag den 23. falt byen Pervomaisk, tyskeres nest siste betydeligere brunnholde på østsiden av Bug, og lørdag det siste, byen Vosnesensk. I mellomtiden hadde det foregått voldsomme kamper på høyre fløy, hvor tyskerne hadde satt seg til motverge langs jernbanelinjen mellom Proskurov og Tarnopol,

og fredag den 24. kunne russerne ogs. melde om et avgjørende gjennombrudd her, i 60 km. bybde, dagen etter utvidet til 100 km. Søndag den 26. kunne russerne melde at Proskurov var inntatt og at de var nådd fram til øvre Dajestr over en 80 km. bred front. I dette avsnitt ble det meldt om en fullstendig oppløsning innen de tyske styrker; en rekke garnisoner la ned våpnene uten kamp, andre steder flyktet menneskene uten våpen og ofte bare halvpakledt, og det forekommer mange tilfeller av desertering og feighet overfor fienden. Både Tarnopol og Kamenets Podolsk er omringet av russerne, som altså her er i ferd med å trenge inn i Bukovina nordfra over den gamle polsk-rumenske grense. Lengst i vest er truslen mot Lwow (Lemberg) øst; marskalk Sjukovs 1. ukrainske arme står bare 80 km. fra byen, som er av av-
sjørende betydning både som militært støttepunkt og jernbanesentrum.

Hvordan situasjonen på sørfronten videre vil utvikle seg i den nærmeste framtid, er naturligvis ikke godt å si, men det later ikke til at det skal lykkes tyskerne å stanse Konjevs styrker før tidligst ved elva Seret, kanskje først ved Karpatene. Lengst i sør ved Svartehavet, holder tyskerne ennå Nikalajev og Odessa og et kileformet område opp langs grensen til Besarabia, men de styrker som står her, er ikke i noen misunnelsesverdige situasjon. Det er nemlig meget sannsynlig at de russiske armeer lengre nord nå vil svinge sørover i en omfattende bevegelse, og en slik operasjon vil ikke hemmes av noen naturlige hindringer, som f. eks. elveløp, mens derimot tyskerne under sin retrett her må forsere elv etter elv. At de kan trekke seg ut av denne klamme uten meget alvorlige tap, er usannsynlig.

Et overordentlig viktig moment i hele situasjonen på sørfronten er at trusselen mot de rumenske oljeilder ganske snart kan bli akutt. Fra Iasi til Ploesti, det rumenske oljesentrum, er det ikke mer enn 250 km. i luftlinje, fra Seret til Ploesti bare 150. Enkelte tegn bl. a. antydninger i den tyske presse, synes å tyde på at tyskerne akter å falle tilbake på den i og for seg meget sterke bastion som dannes av Karpatene, men man har vanskelig for å tro at de ikke vil sette meget inn på å stanse den russiske offensiv sørover det rumenske sletteland mellom havet og fjellene; den rumenske olje-representerer 1/3 av Tysklands tilførsler av denne viktige krigsartikkel (for smårolje en enda langt større andel). Om de vil - og kan - organisere en effektiv front her, er et spørsmål den nærmeste fremtid vil gi svar på. Og uansett hvordan utfallet her blir, er den rumenske oljeindustri nå bragt i en faretruende nærhet av det russiske luftvåpen, så snart fremskutte baser kan etableres i Besarabia. Alt i alt er den russiske marsoffensiv på sørfronten det føleligste slag som hittil er tilføyd den tyske krigsmaskin til lands. Intet under at Hitler har funnet å måtte ofre enn å en general, den fremrakende militar von Manstein som hadde overkommandoen over det som engang var "Heeresgruppe Sud". Han skal være erstattet av general von Kleist.

Russerne har nå hatt offensiver i gang over de fleste avsnitt av en 2000 km. lang front gjennom 9 måneder, så å si uten pause, det er bare tyngdepunktene som har vekslet siden juli ifjor. Det er en enestående prestasjon i krigshistorien. De største offensiver under forrige verdenskrig fant sted over en bredde av ca. 100 km. og varte i 4-6 uker, så var støtkeften ebbet ut og ny oppløsning, ofte gjennom måneder, måtte til. De resultater russerne har nådd siden Stalingrad, savner også sidestykke, selv i de tyske prestasjoner i krigens første år. I løpet av 11 måneder ble tyskerne jaget 14-1500 km. mot vest, en strækning som det under offensiven hadde kostet dem to uhyre energiske og meget blodige sommeroffensiver og et vinterflettoys uhyre påkjenninger å tilbakelegge. Under til dels betydelige tap av folk og materiell er tyskerne kastet ut av Russlands rikeste områder og holder nå bare Odessa-trianglet og en forsyningsmessig sett likegyldig-stripe territorium fra Rokitno til Pskov.

Kaukasus olje nådde de overhodet aldri fram til, Donets-bassengets verdige gruve- og tungindustriområde mistet de alt i vinter, og nå er også malmbaser som manganyen Nikopol og jernbyen Krivoj Rog gått tapt - med Nikopol f. eks. halvparten av tyskernes tilførsler av mangan, et uerstattelig

legeringsmetall for panserstål. Ukraines fruktbare jordbruksområder betyr sikkert ikke mindre, selvom de ikke i full utstrekning hadde kunnet nyttiggjøres. Man regner at produksjonen her representerer 1 måneds fettforsyninger, 2 måneders kornforsyninger og 2 måneders kjøttforsyninger. Og når Hitler i det hele tatt innlot seg på det russiske eventyr, var det sikkert i første rekke av forsyningspolitiske grunner: han forutså en langvarig krig som Tyskland på sin daværende forsyningsbasis ikke kunne makte, og strakte sin hånd ut etter de russiske råstoffbaser (det ble jo også på forhånd stilt krav om en slags tysk "forpaktning" av Ukraina). Forsøket har nå etter snart tre år kostet tysk ham millioner av elitetropper og millionen tonn materiell, det har kostet ham det tyske hærs ry for uovervinnelighet og det har kostet ham det tyske folks tro på hans ufeilbarlighet, hans mititære og politiske geni, hans guddommelige lederevne. Det er prisen. Og nå jages tyskerne ut fra sine siste forsyningsbaser i Russland. - mens i mellomtiden vestmakten har bygd opp sin veldige invasionsstyrke med verdens mest fullkomne tekniske materiell, har komplettert sine overlegne sjøstridskrefter og sin slemt medtatte handelstonnasje (som nå ikke lenger i nevneverdig grad trues av ubåtkrigen), og har skapt sin gigantiske luftarmada hvis hammer-slag nå utsletter det ene tyske produksjonssentrum etter det andre og får hele forsyningsapparatet til å knake i sammenføyningene.

Selvom den annen front ennå ikke er opprettet og selvom hovedæren for de resultater som hittil er vunnet ganske klarer russernes, skal man heller ikke redusere innsatsen fra vest. Jo sterkere de Britiske Øyer er blitt offensivt oppladet, jo større troppestyrker har de bundet i vest. Det er ganske tydelig at tyskerne i løpet av vinteren har måttet tynne ut sin front i øst betydelig og sendt minst en millionarme vestover for å forsterke Atlanterhavsvollens garnisoner og sin sentrale strategiske reserve - i påvente av invasjon. Uten denne svekkelse av østfronten, uten de amerikanske forsyninger og uten den voldsomme luftoffensiv mot Tysklands krigsindustrier (som sysselsetter 3 millioner mann i luftvernet og binder en vesentlig del av de tyske flystyrker i vest), ville russerne ikke ha nådd de resultater de kan oppvise i dag. Og til tross for at det italienske felttog på mange måter må sies å være en skuffelse, binder det allikevel 25 divisjoner som er utsatt for en konstant slitasje. Noe liknende er tilfelle på Balkan, hvor partisanene er virksomme og 20-25 italienske divisjoner har måttet erstattes med tyske.

LUFTKRIGEN har i uken som gikk igjen nådd maksimal intensitet og synes å gå mot nye høyder. Praktisk talt konstant holder vestmaktene nå mellom 1000 og 1500 ja opp til 1800 fly i aksjon mot Tyskland, natt som dag, en uhyrt påkjennning. Blant de mest hjemskakte mål siste uke har vært Frankfurt a.M., Berlin, Braunschweig, Munster, Dortmund, Kiel, Schweinfurt, Hannover, Essen, Graz og Klagenfurt. I løpet av to døgn deltok 5000 allierte fly i operasjonene. På 24 timer ble det sluppet ned 6000 tonn bomber, d.v.s. 4 tonn i minuttet. Et høydepunkt ble nådd i angrpet på Frankfurt natt til torsdag, da det ble sluppet 3000 tonn på 30 minutter, det hittil kraftigste angrep under hele krigen. Onsdag angrep mellom 1500 og 1800 amerikanske fly Berlin, derav 600 flygende festninger og Liberatorfly; bombelast: 1400 tonn, tap: 22 maskiner. Natt til lørdag kastet over 1000 engelske fly 2500 tonn over Berlin på en halv time (med et tap på 73 maskiner), det syvende store angrep på Tyskland i løpet av tre døgn. Dette angrep har vært nok så kostbart, men ved de andre operasjonene har tapene vært små (2-4%) og ofte har det vært meldt om svak tysk flymotstand - et vitnesbyrd om det tyske jager-våpens utmattelse. Minst 326 fabrikker i Berlin er ødelagt, av dem var 103 særlig krigsviktige. En tankevekkende nyhet var at over 1000 engelske og amerikanske fly bombet mål i Nordfrankrike søndag 26.

ØSTEN. Amerikanerne har besatt ytterligere noen øyer i Amiralitetsgruppen, og dermed fullført innringingen av de japanske styrker som ennå holder stand på Choiseul og Bougainville; deres tilførselslinjer også mot nord er dermed avskåret. Mange japanske skip er senket.

ITALIA-FRONTEN byr på lite nytt, men det finner sted en intens alliert flyaktivitet over Norditalie og tyskbesatte områder langs den jugoslaviske og italienske Adriaterhavskyst.

POLITISK var ukens sensasjon den tyske innmarsjen i Ungarn søndag 19. mars. Det var indirekte følge av den voldsomme russiske offensiv på søravsnittet som truer det tyske system i Sørøsteuropa, og må tydes som et tysk panikk-signal. Berlin vet meget godt at dets vasallstater i dette område er alt annet enn pålitelige og finner det altså nødvendig å gå til drastiske skritt for å utskyte sammenbruddet, til tross for at det trekker ytterligere veksler på Tysklands allerede sterkt belastete strategiske troppereserve og ytterligere tynner ut linjene. Ungarn, som helt siden 1919 har hatt et reyterligere diktaturstyre, var for så vidt Tysklands allierte som det hadde sluttet seg til tremaktpakten og bidrog med tropper til det tyske felttog i Russland. Noen mulighet for med hell å sette seg opp mot den store nabo i nord hadde landet ikke på det daværende tidspunkt, og det bidrog til å jevne veien for samarbeidet at Tyskland på forhånd belønnet Ungarn (på Romanias bekostning) ved å gi det Transilvania, et område Ungarn hadde måttet avstå til Romania etter første verdenskrig, men stadig ivret for å få tilbake. Det har også fått andre landsstrekninger på Tsjekkoslovakias og Jugoslavias bekostning. Ungarn søkte i idlertid på mange måter å føre en så vidt mulig selvstendig politikk; etter de første kontingenter nektet det f. eks. å sende flere tropper til Russland og ga tyskerne bare en begrenset rett til gjennommarsj. Det er også karakteristisk at Ungarn hittil har ført en forholdsvis moderat jødepolitikk, og i noen utstrekning har latt opposisjonelle partier komme til orde i den politiske debatt. Medvirkende årsaker til den noe kjølige holdning overfor Tyskland har vært det personlige motsetningsforhold mellom Ungarns statschef admiral Horthy og Hitler, og den omstendighet at Ungarn har villet holde sine stridskrefter mest mulig intakte til det oppgjør man ventet med Romania om herredømmet over Transilvania. Den viktigste årsak til det stadig kjøligere forhold mellom Berlin og Budapest har imidlertid vært den militære motgang tyskerne har hatt i den senere tid og som har gjort det klart for ungarerne at de har holdt på feil hest. Det har derfor vært tydelig at Ungarn har hatt følelser ute for å få kontakt med vestmaktene og sikre seg sympati der (sovjetrusserne er hatet og fryktet av den herskende ungarske magnat-klasse).

Slik som situasjonen har utviklet seg på østfrontens søravsnitt, har da ikke Hitler lenger våget å se Ungarn på en utvei til "å hoppe av toge". Livsviktige kommunikasjoner mellom Tyskland og Romania, på Balkan overhodet, går gjennom Ungarn (jernbanene og Donau) og dem har man ikke funnet å kunne overlate til en vaklende vasalls bevoktning. Samtidig har man ønsket å trekke de ungarske tropestyrker mer direkte inn i kampen i langt større målestokk enn hittil. I slutten av forrige uke ble derfor Horthy, hans utenriksminister og generalstabschef kalt til Hitler og forelagt en rekke krav i ultimatus form, om alminnelig mobilisering mot Russland, om tysk herredømme over kommunikasjonsmidlene, om øket leveranser av levnetsmidler osv. Formodentlig har Horthy avslått kravene, men han og hans rådgivere ble holdt igjen i det tyske hovedkvarter, mens søndag den 19. mars tyske fallskjermstropper besatte de ungarske flyplasser, mekaniserte avdelinger rullet inn langs alle veier for å besette strategiske punkter, jernbaner, post, telegraf osv. Besettelsen ble lettet ved at tyskerne alt for lenge siden hadde ført inn tyske tropper som lå skjult i fartøyer på Donau - en ikke ukjent metode. Det ble dannet en ny regjering under ledelse av den ungarske minister i Berlin, Sztojay, med en rekke ungarske nazister og quislinger under seg, stort sett uten navn og innflytelse. Det hele går i Horthys navn og kalles "gjensidig overenskomst", men alt tyder på at Horthy er Hitlers fange. Ungarske tropestyrker ydet spredt motstand mot den tyske innmarsj, og enkelte steder skaldet fortsatt kjempes. I hovedsaken er imidlertid besettelsen gjennomført uten alvorligere forstyrrelser. Det gjenstår imidlertid å se hvor meget okkupasjonen koster Tyskland i militær kraft på frontene, og hvilken motstand det ungarske folk vil prestere når

det har samlet seg etter kuppet. Det er fra tysk hold allerede innrømmet at man for besettelsen har måttet anvende tropper fra den strategiske reserve.

På liknende måte har tyskerne også besatt vasallstaten Slovakia, og u-middelbart etter ble den rumenske "statsfører" Antonescu kalt til Hitler, sikkert for å motta nye krav og ordre - mens nye tyske styrker strømmer inn i landet. Den indre uro i Romania har økt betydelig i det siste, og en rekke grupper av både fascistisk og demokratisk tilsnitt bekjemper Antonescu på det heftigste - mens russerne trenger inn over grensen i nordvest. Det vil ikke forundre om tyskerne blir nødt til å gripe til ennå mer drastiske forholdsregler for å kunne bevare sitt allerede fra før ganske kraftige tak på Balkan. Bulgaria er også kommet i søkelyset. Det har ikke vært besatt av tyskerne, som bare har holdt noen divisjoner ved den tyrkiske grense og sikret seg kontrollen over kommunikasjoner o.l., og det har torsdags sterkt press ikke lyktes å drive det russevennlige folk til å erklære Sovjet krig. Også i Bulgaria, som er i krig med vestmaktene, har det i det senere vært sterke krefter i virksomhet for å komme løs fra den tyske forbinnelse før det er for sent. Det vil derfor ikke være noe overraskende i at tyskerne også her overtar styret - før stormen over Balkan for alvor bryter løs.

FINNLAND avslø ifølge en melding den 21. mars det russiske tilbud om separاتفred. Det skjedde i den form at svarnoten til Moskva karakteriserte betingelsene som uantagelige i den form de forelå, men henstillet til russerne å revidere dem og på enkelte punkter klargjøre dem nærmere. Man lot altså på en måte døren stå på klem. Moskva svarte imidlertid at de betingelser finnene hadde fått, var elementære minimumskrav, og at finnene forkaste dem, fikk de ta konsekvensene. Man må i høy grad beklage det utfall forhandlingen har fått, og med bekymring spørre seg hvilken skjebne Finland nå går i møte. Det er ikke vanskelig å forstå at finnene på mange måter fant betingelsene hårde, særlig når man tar i betraktning deres inngrodde mistillit til russerne. Den vesentligste innvending synes å ha vært den at de ved å godta betingelsene blottet seg militært og etterpå var utlevert til Russlands forgodtbefinnende. Det er naturligvis på sett og vis riktig at tilbaketrekningen av troppene til grensen av 1940 ville bety en vesentlig svekkelse av finnenes militære stilling. Men den er allikevel - i det lange løp - håpløs, for etter et tysk sammenbrudd har Finland ingen chance. Og i mellomtiden har landet forspilt en vesentlig del av den goodwill det har hatt hos vestmaktene, likesom man jo kan tenke seg at Moskvas innstilling ikke akkurat blir mildere. De russiske krav nå var naturligvis på mange måter skarpe, men de var tross alt mer moderate enn verden hadde ventet etter den rolle Finland har spilt i tiden fra 1941; de omfattet bla. ikke besettelsen av finsk territorium og gjorde det tross alt mulig for Finland fortsatt å føre et nasjonalt liv. Når finnene tross dette og tross en nokså enstemmig opinion så å si verden over, avslø, skyldes det nok for en vesentlig del psykologiske årsaker, først og fremst mistillit til arvefiendens hensikter og mangel på realitetssans: man synes ikke å ha klart for seg at krigens utgang alt er klar, men klamrer seg til et håp om tysk seier eller iallfall en kompromissfred. Her har den nazistisk anstrøkne finske censur og propaganda et tungt ansvar, idet den ikke har gitt folket et virkelighetstro billede av situasjonen. På enkelte hold synes også en ren desperasjonsstemning å gjøre seg gjeldende hos finnene: vi er solgt enten vi gir oss nå eller holder ut, så la oss like godt dø med våpen i hånd.

Man har imidlertid vanskelig for å gjøre seg fortrolig med at slike stemninger og vrangforestillinger skal bestemme ansvarlige statsmenns handlinger i en så alvorlig situasjon som den finske, og spør seg om den finske sosialminister Aaltonens reise til Stockholm fredag og tonen i den siste finske noten betyr at alle bruer ennå ikke er kastet av? I den forbinnelse er meldingen om at tyskerne har besatt Ålandsøyene interessant, liksom det er egnet til å overraske at russerne ennå ikke med noen militær aksjon har understreket sitt siste barske svar.

Nye invasjonsmetoder.

Overskipningsforetagender har fra gammelt av vært ansett for å være blandt de vanskeligere og mest risikable foretagender en krigsførende kan gi seg inn på. Dette belyses bla. av, at der under første verdenskrig bare ble gjennomført to større overskipningsforetagender. Under den nå pågående krigen er derimot invasjonforetagender over havet tross vanskene kommet til å høre til dagens orden. Herved er det blitt anvendt helt nye metoder, som skal berøres nærmere i det følgende.

Forberedelsene for et overskipningsforetagende innebærer fremfor alt konsentrasjon av nødvendige land-, sjø- og flygstridskrefter, samt øvning av troppene i inn- og utskipning. Etter at forberedelsene er kommet så langt at tidspunktet for angrepet kan fastsettes, begynner "bearbeidelsen" av den fiendtlige kysten, først gjennom iherdige bombeangrep mot havner, forsvarsanlegg og kommunikasjoner, senere gjennom kombinert bombing og beskytning fra sjøen. Angrepene stiger etterhvert i intensitet, til kystforsvaret i tiden nærmest før selve landstigningen overføres av en formelig storm av stål og sprengstoff. Målsikten er om mulig gjennom dette å lamslå forsvaret slik at landstigningen kan skje hurtig og uten altfor store tap. Mens beskytningen foregår, settes selve overskipningen igang. Denne foregår ved hjelp av dels vanlige transportfartøy, dels spesialbyggede invasjonfarkoster, og invasjonfartøy. De førstnevnte, som er 40-50 m. lange, foretar overfarten alene, mens de mindre, som bare er 10-12 meter lange, føres over ombord på de større fartøyer. Transportflåten beskyttes av sterke sjøstridskrefter mot angrep fra fiendtlige overvannsfartøy og ubåter samt av en paraply av jagerfly og sperreballonger.

Selve landstigningen er som regel blitt utført i grålysningen, selvfølgelig for å komme overraskende. De første støtgruppene, ofte bestående av de nå for tiden kjente invasjonfarkoster, går direkte opp på stranden under ild fra orlogsfartøy og andre invasjonfartøy som er utrustet med granatkastere og kanoner. Så snart et brohode er dannet, kommer neste angrepsbølge. Denne består av større invasjonfarkoster, som fører med seg infanteri, stridsvogner og artilleristyrker. Hvis ikke motstanderen kan bli drevet helt vekk fra stranden, skjer avskipningen under beskyttelse av røkleging. Mens striden innledes på stranden, ankrer transportfartøyene utenfor forsvarerens skuddhold og setter sine invasjonfarkoster på vannet. Disse går i direkte "fergetrafikk" mellom fartøyene og stranden, og medfører ytterligere artilleri samt ammunisjon, drivstoff etc. De allierte har også benyttet seg av forskjellige slags amfibiebiler, som settes på sjøen direkte fra transportfartøyene. Motoren kobles til en liten propell som raskt driver bilen inn til stranden, da kobles motoren over til hjuldrift, og kjøretøyet fortsetter som en vanlig bil. Når brohodet er tilstrekkelig sikret, kommer en ny angrepsbølge, vanligvis bestående av såkalte invasjonfartøy. I motsattning til invasjonfarkostene er fartøyene ofte meget store (8-10 000 tonn) og fører med seg hele stridsvognsavdelinger, artillert etc.

For å påskynde anskippingen bygger ingeniørtropper så fort som mulig lange brygger av medførte pongtonger. Avlastning av materiell skjer nemlig så godt som uten undtagelse hurtigere ved en brygge enn ved en åpen strand. For å lette virksomheten på stranden har de allierte ytterligere benyttet seg av små, meget kraftige traktorer. Disse bukserer med letthet stridsvogner som har fått motorstopp, bryter opp ulendt mark m.m. Virksomhetne på stranden blir således meget livlig, og må kontinuerlig beskyttes av orlogsfartøyenes artilleri og fly.

En viss tendens til å innlede angrepene mot kysttrakter i nærheten av større havner har vist seg. Det første operasjonsmål har da i alminnelighet vært å erobre havnen, hvoretter forsterkninger og materiell har kunnet bli losset fra transportfartøyene direkte ved kai. Den angripende er i midlertid på ingen måte avhengig av straks å komme i besittelse av en avskipningshavn. De moderne overskipningsmetodene er effektive, og setter forsvarskreftene på en ytterst hard prøve.

England i støpeskjeen.

Sommeren 1940 sto England alene overfor Tyskland, i en kamp på liv og død mot en militærmakt sterkere enn noen verden tidligere hadde sett. I denne krise viste England sin sanne storhet. Det ga en mer strålende prøve enn noe annet land i moderne tid på demokratiets mot, utholdenhet og evne til konsentrasjon. Folket ble sveiset sammen til en vilje, ikke ved terror og maktbud ovenfra, men som et utslag av frie menneskers samkjensle og spontane lojalitet. Krigen ble hele folkets krig. Hver enkelt visste at han hadde sin oppgave å løse, og løste den. - Det kan være meget i England i tiden før 1940 som innbyr til kritikk: en kortsynt og evneløs utenrikspolitikk, en skjebnesvanger feilvurdering av motstandere og alliansemuligheter, mangelfullt forsvarsberedskap osv. - ting som på den mest eklatante måte beviser at England var innstilt på fred og ikke var blandt krigshisserne. Men Englands holdning ansikt til ansikt med invasjonsfaren og bombeterroren må avtvinge den dypeste respekt. Også etter selve ildprøven var det en lang og tung vei å gå. England gikk den uten å vakle selv under de alvorligste motganger på alle krigsskueplasser, på Balkan og i Afrika, i det fjerne Østen og i Atlanterhavet. Hele folket og landets samlede resurser ble mobilisert i en enestående kraftutfoldelse; resultatet ble en militærmakt hvis slag Tyskland nå begynner å føle den fulle tyngde av.

Denne totale innsats som om ikke lenge vil bringe seiren hjem, har kunnet gjennomføres uten at man har prisgitt de grunnleggende demokratiske verdier. Det politiske liv fungerer så og si normalt, der er ikke opprettet noe politivelde, ytringsfriheten erstørre enn i noe annet land i Europa idag, de nøytrale (f. eks. Sverige) medregnet. Regjeringen har fått de mest vidtgående fullmakter, den har full råderett over hver mann og hver penny, men det har praktisk talt ikke vært nødvendig å bruke denne makt. Det er et demokratisk og fritt folks solidaritet som er kommet til uttrykk. Hver finner sin plass i rekken og innordner seg, lojalt og selvfølgelig i den store sammenheng. Det er forbausende med hvor enkle og humane midler disiplinen opprettholdes på det militære som sivile område, fordi man kan regne på aktiv medvirkning og god vilje fra øverst til nederst. Og det er like forbausende i hvor stor utstrekning det individuelle initiativ er bevart, hvordan tvangslovene som krigsanstregelsene nødvendiggjør, vesentlig er rammer, innenfor hvilke det er et temmelig stort spillerum for den enkelte og hans tiltak. - Denne selvfølgelig harmoni i arbeids- og samfunnslivet under en periode av slike påkjenninger som de nåværende, er imponerende, og stiller i et underlig lys påstandene fra den annen side om at England er et utpreget "klassesamfunn", et degenerert og utlevet plutokrati uten motstandskraft. Det er naturligvis mange ting i engelsk sosialt liv som kan kritiseres, men den som har fulgt folket på dets vei gjennom "blod, svett og tårer", får et levende inntrykk av at grunnlaget må ha vært sundt. England har også energi til å forberede seg på å møte etterkrigstiden og dens problemer. Dels gjennomføres det alt nå reformer, dels legges det tekniske og politiske grunnlag for en storstilet reformvirksomhet etter krigen. Det er påfallende hvordan hele folket står samlet om linjen, selv om det naturligvis er delte meninger og frisk debatt om enkeltheter. Alle leire er imidlertid enige om at det må skapes grunnlag for en trygget eksistens for hele folket, at arbeidsledighetens spøkelse ikke må få lov å reise hodet igjen, at hvert eneste samfunnsmedlem har krav på et menneskeverdig tilvære. "Times", høykonservatismens faste borg i engelsk presse, skriver forbløffende radikale ledere om at demokratiet må løse det sosiale problem hvis det skal kunne bestå, og det er betegnende at det under krigen er dannet et nytt parti, "Common Wealth", hvis program i første rekke legger vekt på en energisk krigføring og vidtgående sosiale reformer, og som har vunnet store seire ved suppleringsvalg til parlamentet nylig. Når det gjelder framtiden kan man forutse at det vil bli planlegging og ledelse ovenfra, mest som opptrukne rammer innen hvilke det personlige initiativ vil få god plass. Krigen har vist at profittbegjer og egeninteresse ikke behøver bli de eneste drivkrefter i det økonomiske liv. Slikt har ofte i denne ti-

Mappe 32.
Ekspl. 12. Y.
Dato 1944
Avd. 3A
L.nr. 04953

17 APR 1944

UTENRIKSKRONIKKEN

Nr. 3 ----- 12. april 1944.

UKEN SOM GIKK. (29. mars - 11. april).

ØSTFRONTEN. De siste par ukers russiske offensiv på søravsnittet har kastet tyskerne helt ut av Russland sønnenfor Pripjet og i virkeligheten ført krig-
en inn i sørøsteuropa. Merkepelene er Odessas fall og framrykningen gjennom
Karpateene inn i Rutenia, d.v.s. tsjekkosllovakisk territorium, de to store
resultater som kronte de russiske kraftanstrengelser i påskeuken.

Mens den russiske offensiv fram til siste uke av mars særlig var preget
av 2. ukrainske armers stormløp i sentrum, med angrepsspissen rettet mot Iasi
er det i de forløpne 14 dager armene på fløyene som har kunnet notere de
største resultater, 1. ukrainske arme under Sjukov i avsnittet mellom Kame-
nets Podolsk og Cernauti og Kalinovskis 3. ukrainske arme som opererer lengst
i sør med flanken støttet til svartehavskysten. Allerede den 29. mars ble
den viktige havneby ved Bug-munningen Nikolajev meldt erobret, et operativt
resultat av meget stor betydning idet den russiske flåte her kan få baser som
i høy grad vil lette operasjonene i det vestlige svartehav og gjøre det ennå
vanskeligere enn før for tyskerne å evakuere Krim-styrkene sjøveien. (At og-
så Odessa senere er falt, gir russisk marinestrategi ennå sterkere kort på
hånden.) Alt dagen etter kunne Sjukov melde om erobringen av Cernauti, et
meget viktig jernbaneknutepunkt, og Kolomyja, begge på baenen Lwow-Ploesti.
Det betydde at det faktisk var slått en kile inn mellom de tyske hærgrupper
i sørfrontens sørlige og nordlige sektor; deres viktigste rokeringsbane er
brutt; de kan bare opprettholde forbindelsen indirekte og ad lange omveier,
ved hjelp av (særlig unarske) baner med til dels meget begrenset kapasitet.
Den 30. mars kunne også Konjovs 2. ukrainske arme melde om en viktig seier,
erobringen av byen Balta (ikke å forveksle med Balti i Besarabia meget lengre
vest, som alt tidligere var tatt).

I dagene som fulgte utfoldet 1. ukrainske armé en livlig offensiv virksom-
het sørvest for Dnestrs øvre løp, omringet og erobret Stanislavov og rykket
videre fram mot Karpatenes østligste utlapper. Samtidig lyktes en stor kni-
petang-operasjon som Sjukovs arme utførte i samarbeid med Konjovs styrker med
sikte på å avskjære den tyske kile som ennå sto igjen i retning Proskurov.
Den 4. april meldtes at de to russiske armeer hadde fått kontakt, og at det
innenfor ringen befant seg 15 tyske divisjoner i området ved Skala, en by nær
den gamle polsk-russiske grense nordvest for Kamenets Podolsk. Denne tyske
styrke, som består av 7 infanteridivisjoner, 1 mekanisert divisjon og 7 pan-
serdivisjoner, går sin tilintetgjørelse i møte; forsøk på å unnsette den har
strandet med store tap, og den faste ring om den er trukket tettere og tette-
re sammen; mange tusen mann av de tyske styrker er alt falt. I det hele tatt
har tyskerne hatt meget følelige tap i 1. ukrainske armers avsnitt; Sjukov mel-
dte i begynnelsen av april at i løpet av mars hadde tyskerne i hans sektor
hatt et tap på 123 000 i felle og 25 000 fanger, og materiell-tapene var ikke
mindre følelige: over 2100 tanks og motordrevne kanoner, 4600 andre kanoner
54 000 motorkjøretøyer, 140 lokomotiver, 272 fly og 436 depoter med forskjel-
lig krigsmateriell. Når man til dette legger tapene på de to andre ukrainske
armeers frontavsnitt, får man et inntrykk av hvilken katastrofe mars måned var
for tyskerne på søravsnittet, ikke bare når det gjaldt tapte terreng, men også
når det gjaldt direkte svekkelse av stridsevnen.

Samtidig med meldingen om de innsluttete 15 divisjoner ved Skala kom mel-
dingen om erobringen på russernes venstre fløy av Rasdelnaja på Odessa-garni-
sonens nest siste jernbane til Romania. Her ble restene av 5 divisjoner in-
nesluttet; etterat 5000 av disse tropper var falt og 1000 tatt til fange de
nærmest følgende dager, overga resten, vel 10 000 mann, seg første påskedag.

Første påskeag - 9. april - bragte også to andre nyheter som nok en gang
gjorde den til en merkedag: De russiske armeer gikk på en 100 km. bred front
over den gamle tsjekkosllovakiske grense og inn i Rutenia (Karpate-Ukraina), og

den trådt i bakgrunnen for prestasjonsgleden i seg selv, følelsen av å gjø-
re en innsats i samfunnsfellesskapet. - Meget verdifull for fremtidens po-
litikk vil sikkert også det gode samarbeid blisom man er nådd frem til mel-
lom arbeidere og arbeidsgivere. Dette er ingen fremtvungen enighet og ens-
retting på bekostning av den sosialt og økonomisk svakere. Tvert imot, ar-
beiderne og deres organisasjoner har neppe noen gang spilt en så stor rolle i
England som nettopp nå; det gjelder både den politiske ledelse og det prak-
tisk-administrative arbeid. Visstnok arbeider de for å fremme sine egne in-
teresser - ingen legger skjul på det - men det skjer på en lojal måte slik
at helhetens interesse ikke lider under det. - Det er i det hele tatt et
særkjenne for den engelske arbeiderbevegelse at den aldri har vært doktri-
nær, og det er typisk at Labour Party aldri har bygd på noe egentlig marx-
istisk grunnlag, det har alltid vært reformistisk og parlamentarisk. Det
henger sammen med typiske britiske karkaterelendommeligheter, en instink-
tiv uvilje mot å la seg binde av skjemaer og doktriner, en dyptgående ten-
dens til å behandle det enkelte politiske problem på en praktisk og fordoms-
fri måte, å bruke common sense. En slik innstilling vil være meget verdi-
full når det gjelder de oppgaver etterkrigstiden kommer til å stille på den
økonomiske og sosiale politikks område. Vil det lykkes å løse den oppgave
å skape plan og trygghet i det økonomiske liv uten å ty til diktatur og
terrormetoder, da har engelsk politikk gjort sitt mesterstykke, og resul-
tatet kan bli av avgjørende betydning for oss alle. Det er karakteristisk
at mitt under krigen er der fremlagt en av de mest vidtgående og konstruktive
sosiale reformplaner som har sett dagens lys, Beveridgeplanen, et stor-
stilet forsøk på via sosial forsikring (trygd-systemer) å sikre alle mot de
økonomiske konsekvenser av ulykker, sykdom, arbeidsledighet, uførhet etc,
idet risikoen fordeles på alle og hele samfundet gjøres solidarisk ansvar-
lig. Mange av disse oppgaver er for så vidt allerede løst i England (som i
Norge), og de eksisterende sosialforsikringer bygges inn i det nye system
på en mer rasjonell måte, samtidig som nye felter blir trukket inn. Det
kan være meningsforskjell om detaljer i planen, men en rekke av de tonean-
givende konservative politikere har gitt planens grunntrekk sin tilslutning
og det er ingen tvil om at en mektig folkevilje vil drive planen igjennom.
På mange andre felter er det også plan og nyskaping. En ulykke som bombe-
skadene på engelske byer har utløst en meget aktiv interesse for "slum clea-
ning", boligsak og by-planer, bla. i forbindelse med en radikalt ny tontepo-
litikk. Hele undervisningsvesenet, som har lidt av forskjellige svakheter,
blir utbygget og i høy grad demokratisert; det vil bli ganske anderledes
lett enn før for begavete, ubemidlede unge mennesker å skaffe seg en utdan-
nelse som svarer til deres evner og muligheter.

Også på det internasjonale område har betydningsfulle planer sett dagens
lys. Nok å minne om den foreslåtte nyregulering av råvare-fordelingen mel-
lom nasjonene og om den radikale Keynes-plan som via en internasjonal clea-
ring på basis av en enhetsvaluta, banker, vil skape betingelser for en lang-
friere og mer rasjonelt ordnet internasjonal handel. Ikke minst for oss
norske er det overordentlig gledelig å se hvilken livskraft og nyskapinge
vilje det engelske demokrati er i besiddelse av, fordi det både er den stor-
makt som sosialt og økonomisk står oss nærmest og vår viktigste økonomiske
forbinnelse i normale tider. Når vi i gjenoppbygningsarbeidet skal orien-
tere oss internasjonalt, er det ganske klart at hverken tyske, russiske el-
ler amerikanske systemer kan ha så meget å gi oss som det engelske - der er
fellesskapet både i lynne, politiske tradisjoner, sosial og økonomisk struk-
tur langt større enn når det gjelder noe annet land utenfor Norden.

Quislings dementi. ut

"Ministerpresidenten" personlig rykket forleden og dementerte ryktene om a
arbeidstjenesten var en form for kamuflert mobilisering. To ting dementerte
han ikke. 1) Han dementerte ikke at han hadde lovt Hitler 3 norske divi-
sjoner til østfronten. 2) Han dementerte heller ikke at AT er satt inn i
krigsviktig arbeid. Det er nemlig et faktum at gutter fra AT f. eks. arbei-
der på flyplassen på Flisa. Og dessuten har Quisling noen gang holdt ord?